

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Lekkultur i förskoleklassen; ur ett genus perspektiv

En observationsstudie om flickors och pojkars lek

Dalal Mahme

2013

Examensarbetet grundnivå (Högskoleexamen), 15 poäng

pedagogik

Examinator Peter Gill

Handledare Åsa Carlsson

Abstract

Enligt läroplanen Lgr 11 ska förskollärare i förskoleklassen aktivt arbeta för att motverka de stereotypa könsrollarna. Detta väckte mitt intresse för att göra den här undersökningen. Syftet med undersökningen var att belysa om och i sådana fall hur flicklek skiljer sig från pojklek i förskoleklassen. Studien syftade även till att få kunskap om hur flickor och pojkar använde samma lekmaterial. I undersökningen användes observation som metod genom att iakttå två förskoleklasser vid fyra olika tillfällen i två olika miljöer, inomhus och utomhus. Anteckning och fotografering användes som dokumentation av observationerna. Resultatet visade att de traditionella könsmönstren dominerar barnens lek (1) flickor pärlplattade, målade och lekte familjlekar, medan pojkar byggde, tävlade och lekte krigslekar (2) Pojkar och flickor använde samma lekmaterial på olika sätt inomhus och utomhus. Kulor blev affärsvara för flickor och material för tävling i samband med pojkars lek.

Nyckelord: flickor och pojkar, förskoleklass, genus, inomhuslek, jämställdhet, lek, lekmaterial, skillnader, utomhuslek

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
2. SYFTE.....	5
3. BAKGRUND.....	6
3.1 STYRDOKUMENT.....	6
3.1.1 Skollagen.....	6
3.1.2 Läroplaner.....	6
3.2. TEORETISK GENOMGÅNG.....	7
3.2.1 Jämställdhet	7
3.2.2 Genus.....	8
3.2.3 Definition av lek	9
3.2. 4 Olika lekteorier.....	9
3. 2.4.1 Lek i förskolan	10
3.2.4.2 Lek i skolan	11
3.2.4.3 Rollekar.....	11
3. 2.5 Hur skapas könsrollsmönster	12
3. 2.6 Social aggression	13
4. 1 URVAL	14
5.1 GENOMFÖRANDE.....	16
5.1.1 Den första observationen	16
5.1.2 Den andra observationen	17
5.1.3 Den tredje observationen	17
5.1.4 Den fjärde observationen	17
5.2.1 Relation lekar	18
5.2.2 "Action" lekar.....	18
5.2.3 Samma leksak olika lekar	18
5.2.4 Social aggression	19
5. 3 ANALYS AV RESULTATET.....	20
6. DISKUSSION.....	21
7. SAMMANFATTNING	27
9. REFERENSLISTA.....	30
10. BILAGOR	34
BILAGA 1.....	34
BILAGA2.....	36
BILAGA 3	37
BILAGA 4	39
BILAGA 5	41
BILAGA 6	42
BILAGA 7	43
BILAGA 8.....	44

1. Inledning

Den här studien behandlar lekkultur i förskoleklassen med genus och jämställdhet i fokus. Inspirationen har jag fått under min VFU och arbetet som vikarie i många förskolor/skolor. I de flesta förskolor/skolor märkte jag hur förskollärare var engagerade och försökte väcka barnens intresse för att prova på olika leksaker och nya erfarenheter. Men även märkte jag vad som hände när pojkar till exempel fick leka i dockvrån. Pojkar (4-5 år) stekte bebisar på spisen istället för att laga mat, som flickor brukar göra. Den enda rosa legobiten kastades bort från lådan i samband med pojkarnas lek. Dessa händelser väckte mitt intresse. Jag ville undersöka och hur lekkulturen ser ut när barnen börjar förskoleklassen.

Från ett enda besök på en förskola/skolan upptäcks direkt att flickor och pojkar vistas på två olika platser. Flickor leker med flickor och pojkar leker med pojkar. Förskollärare börja bli medvetna om situationen och försöker göra något åt den. Men enligt SOU (2006:75) börja förskollärare bli uppmärksamma på sitt förhållningssätt och sina skilda förväntningar på flickor och pojkar. Detta betyder inte att förskollärarna har uppnått målet och att särbehandling på grund av kön upphört. Allt jämställdhetsarbete handlar om att flickor ska ändras. Det är flickor som ska lära sig att ta för sig och bli tuffare och ska uppmuntras att prova nya lekar och intressen. Pojkarna utsätts inte för samma behandling. Pojkar är den modell som flickorna ska uppnå.

I de utvalda förskoleklasserna för undersökningen arbetar förskollärare genusmedvetet för att motverka de traditionella könsrollerna och ge flickor och pojkar möjligheter att prova och utveckla nya förmågor och intressen. Läroplanen Lgr 11 kräver att alla förskollärare och lärare måste arbeta aktivt för att motverka traditionella könsroller och stereotypa könsrollerna. Läroplanen Lgr 11 slår fast att "Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsroller (Lgr 11, s.7)". Förskollärare i de undersökta förskoleklasserna har planerat ett moment för detta syfte.

2. Syfte

Syfte med denna studie är att belysa om det finns skillnader mellan flickors och pojkars lek i olika lekmiljöer, inomhus och utomhus. Jag kommer och behandla följande frågeställningar:

1. Finns det skillnader i pojkars och flickors lek i förskoleklassen, leker flickor relationer och pojkar är in "action"?

2. Hur använder flickor och pojkar lekmaterial?

3. Bakgrund

Jämställdhetsarbete i förskolan/ skolan har varit en politisk fråga sedan 1970(Lenz Taguchi, 2007-2009). Regeringen tillsatte Delegationen för jämställdhet i förskolan/skolan på 1990-talet och sedan Delegationen för förskolan 2003 som krävde att alla förskollärare aktivt ska motverka de traditionella stereotypa könsmönstren i förskolan. Det har gått ett decennium sedan Delegationen i förskolan tillsattes (Ärleman- Hagser, 2010).

Vad säger styrdokumentet om jämställdhetsarbete i förskolan/skolan?

3.1 Styrdokument

All verksamheten i förskolan/skolan ska utgå från och grundas på styrdokument och jämställdhetsarbete är ett krav i alla styrdokumentet. Jag presenterar två av dem, Skollagen och läroplanen.

3.1.1 Skollagen

Skollagen ger hög prioritet till jämställdhetsarbete i förskolan/skolan och detta nämns redan i första kapitlet paragraf 5§

5§” Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla form av kränkande behandling (Lag 2010:800)”.

Skollagen omfattar jämställdhet som ett krav för att verksamheten ska överstämja med demokratiska värderingar och människors rättigheter.

Även i diskrimineringslagens första kapitel åttonde paragraf (Lgr 2008, 567) finns det bestämmelse om att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom verksamheten oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck.

Dessa bestämmelser omfattar alla skolformer. Alla som har med förskoleverksamheten att göra ska utgå från vad som står i Lgr 11.

3.1.2 Läroplaner

Jämställdhet ingår i grundläggande värden som Förskolan/skolan ska vila på. I läroplanen för förskolan hävdas att;

Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anses i skollagen och denna läroplanen och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att prova och utveckla förmågor och intresse utan begränsning utifrån stereotypa könsroller (Lpfö, s. 4).

Även i läroplanen för skolan står att;

Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på de, bidrar till att forma deras uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för elever att pröva och utveckla sin förmåga och intressen oberoende av könstillhörighet(Lgp11, s.7).

3.2. Teoretisk genomgång

Tidigare studier och forskning inom förskolor och skolor har studerat barnens lek och hur skillnader mellan könen påverkar leken. I det här avsnittet presenterar jag vad de studierna visar. Jag kommer att behandla följande rubriker; Jämställdhet, Genus, Definitionen av lek, Olika teorier om lek, Lek i förskolan, lek i skolan, Rollekar, Hur skapas könsrollsmönster och Social aggression.

3.2.1 Jämställdhet

För att förstå jämställdhet är det viktigt att kunna skilja jämställdhet från jämlikhet. Jämlikhet innebär att behandla alla individer i samhället lika och att alla människor har lika värde oavsett kön, ras, religion, social tillhörighet. Jämställdhet är en av jämlikhetsfrågorna. Att behandla alla lika oavsett kön kallas för jämställdhet. Att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter att arbeta, vårda barnen och delta i politisk, facklig och andra aktivitet i samhället är exempel på jämställdhet (Forsberg, 1998).

Jämställdhet kan också innebära relationer och makt mellan män, kvinnor, flickor och pojkar. Det finns två begrepp inom arbetet mot ett jämställt samhälle det kvantitativa och det kvalitativa. Det kvantitativa begreppet innebär att lika många kvinnor som män och pojkar som flickor ska finnas i ett yrke/klass. Det kvalitativa begreppet handlar om att alla ska rätt till inflytande över sitt liv och rätt till att kunna påverka utan hinder på grund av könstillhörighet. Jämställdhet är en fråga om demokrati och rättigheter (Henkel 2006).

Enligt Forsberg (1998) har jämställdhetsarbetet innefattat den svenska obligatoriska skolan sedan 1969 och detta innebar att flickor och pojkar behandlades lika och att skolan skulle motarbeta könsrollsattityder. 1980 kom en ny läroplan som var inriktad på jämställdhetsarbete. Studie – och yrkesvalfrågor handlade om att uppmuntra flickor att välja mindre traditionella utbildningsvägar. Nuvarande läroplan Lpg-94 har jämställdhetsarbetet inskriven i värdegrunden. Lika rättigheter och möjligheter för män och kvinnor, bemötande bedömning och förväntningar på flickor och pojkar ska vara jämställt. Att möjliggöra att flickor och pojkar får förståelse om vad är som manligt och kvinnligt, att ge möjlighet för flickor och pojkar utveckla förmågor och intresse oavsett könstillhörighet är viktigt. Jämställdhetsarbetet ska behandlas som en pedagogisk fråga. Att se att flickor och pojkar är olika och har specifika behov. Att ge flickor och pojkar utrymme att prova och utveckla icke-könstypiska intressen och färdigheter(Forsberg, 1998).

3.2.2 Genus

Enligt Thurén (2003) betyder genus att ”konstruera” det biologiska könet i ett socialt och kulturellt sammanhang, att kunna skilja mellan natur som är könet och kultur som är genus. Det handlar om makt, resurser, kropp och själ, individer och grupper.

Eftersom genus är vägen till att nå jämställdhet är det viktigt att förstå genusbegreppet och kunna skilja mellan två viktiga begrepp kön och genus. Kön står för det biologiska könet som individen föds med, men genus är det sociala könet som individen formas till. Genus är föränderligt, kan ständigt återskapas och formas. Att visa känslor, sminka sig och bära peruk var manligt på 1700-talet. Förändring av genus är ständigt tid- och geografirelaterad. Skillnaden mellan män/kvinnor och flickor/ pojkar anses vara beroende av biologiskt arv och miljö. Inom pedagogiken är det inte viktigt vilket som påverkar mest, men det är viktigt att kunna ändra synsättet på kön på bästa sätt för att motverka de traditionella könsrollerna (Henkel, 2006).

Henkel (2006) hävdar att människor har olika förväntningar på individen. Förväntningarna är helt baserade på könstillhörighet redan i livmodern. Magens form på den gravida kvinnan, fosterrörelse och hjärtslag kan tolkas som att vi redan vet könet på det ofödda barnet. Vid frågan om varför är det viktigt att veta könet på fostren svarade många att det är viktigt för att inte köpa fel kläder till det nyfödda barnet. Färgen på kläder brukar identifiera det nyfödda barnet. Bemötande av det nyfödda barnet formas och grundas på vad barnet har på sig för kläder. Om barnet har på sig rosa kläder betyder detta att prata med mjukt och låg röst och bebisen får höra mycket om sitt utseende och hur det är liten och söt. Men bemötande av den som har blå kläder är mycket annorlunda rösten är grov och kommentarer om hur stark bebisen är och den får inget beröm för sitt utseende (Ibid).

Även Johansson (2007) refererar till psykologen Bronwayn Davies påstående om att barn försöker finna och passa in i den sociala ordningen och de möjligheter som erbjuds för att få erfarenheter, tänka och leva som flicka/pojke i ett specifikt samhälle. På det sättet bidrar barnen också till skapande av genusmönstret. Det är omgivningen som avgör identiteten av flickor och pojkar och vilken position de kommer och befinna sig i. Det är män och pojkar som tar över makten och kvinnor och flickor som utgör komplettering och stöd för makten. Davies (refererad i Johansson 2007) anknyter skapande av genusmönster till de Beauvoirs resultat, i en studie på 1940-talet i sin bok ”det andra könet”, om att flickor betraktas som andra könet i sin position, medan pojkar som första könet. Detta är orsaken till att uppfostrans av flickor skiljer sig kritisk från pojkars. Pojkar ska uppfostras som starka, självständiga och ge sig fria i världen, medan flickor ska vara tillbakadragande och lever i skogarna av det första könet (Ibid).

Johansson (2007) skriver vidare att det är riskabelt att uppfostra könet motsats till de normer och värderingar som finns i samhället. Det är viktigt att vara normal och accepterad. Eftersom

kroppen är utgångspunkten för våra erfarenheter och aktiviteter som barnen deltar i hänger ihop med könet som de har tilldelats.

Hon skriver också att könen används som markör som avgör vad flickor och pojkar får göra och inte göra i förskolan. Och hur pojkar och flickor använder sig av olika strategier för att balansera makten eller ta över makten i en viss situation. Hon påstår att pojkar gestaltar hot och våld med sina kroppar, medan flickor gör bruk av argumentation och psykologisk styrka.

Enligt Bengts(2013) hävdar Henkel att jämställdhet handlar om att som barn på en förskola ska de känna sig fri från att bli retad på grund av hur de klär sig, vem det är kär i, leka med vem de vill, tycka om sina egen kropp och trycka sina känslor. Allt som pedagoger behöver är att göra sig kunniga om jämställdhet och genus uppdraget. Detta sker genom att fördjupa sig och skaffa kunskaper som vilket kunskap område som helst. Att arbeta medveten och inte kalle längre flickor för gulliga och pojkar för tuffa. Alla ska känna sig trygga och våga ha ett hårspanne om de tycker att det fint.

3.2.3 Definition av lek

Det finns inte bara en definition av leken, men det finns hur många som helst. Leken är inte en seriös handling. Det är något på låtsas (Knutsson Olofsson, 2003).

”Leken är när man har roligt enligt (de flesta barn)”. ”Leken sätter en guldkant på livet och ger den mening att utöva det vardagliga livet (s. 6)”.

3.2.4 Olika lekteorier

Enligt Löfdal (2004) Lekforskning har pågått i mer än halvsekel och forskarna har studerat lek från olika vinklar som t.ex. Kroppen, beteende, tänkande eller språket i leken. Leken i det västerländska samhället är förknippat med den aktivitet som gör och anses som viktiga för deras utveckling. Barnens lek betraktas som kulturell och socialt sammanhang. Forskarna har kommit fram till olika perspektiv.

Det *klassiska* perspektivet och det *moderna* perspektivet:

I den här studien tar jag upp det *moderna* perspektivet som bygger på de empiriska studierna av barnens lek och de kallas för det psykologiska och biologiska perspektivet och det kulturella och sociala perspektiv. Genusmönstret bygger på Freuds tankar som innebär att barnen använder leken för att bearbeta sina upplevelser. Genom leken kan vi förstå barnens utveckling. Även det perspektivet bygger på Piagets teori om den kognitiva utvecklingen som anser leken som en utveckling från det enkla till det komplexa. Genom att studera leken kan förståelse för barnens kognitiva utveckling bli möjlig. Leken utvecklas från ett lägre till högre stadium, från ensamlek till social lek. Det kulturella och sociala perspektivet bidrar till barnens gemensamma lekar och hur de tillsammans skapar sin egen kultur. I den sociala och

kulturanthropologiska forskningen anses leken som en reproduktion av föreställningar, normer, kunskap och handlingsmönster, även som nyskapare av kultur (Löfdahl 2004).

Även forskningen har bevisat att flicklekar är temainriktade dvs. flickor med hjälp av roller skapar handling gestaltar ett tema och skapar fiktiva lekvårdar, men pojklekar saknar tema som till exempel bygg (ibid).

3. 2.4.1 Lek i förskolan

Vid observation av en barngrupp upptäcks direkt att flickor och pojkar leker olika. De väljer olika leksaker och har olika innehåll i sina lekar. Dessa skillnader anses vara genetiska och socialkulturellt betingade. Vi vuxna betar oss annorlunda redan mot spädbarnet beroende på könet om det är en flicka eller en pojke. Vuxna talar med ljusare röst om spädbarnet är en flicka och vuxna leker robusta lekar med spädbarnet är en pojke. En undersökning av föräldrarnas interaktion med sina barn visade att pappor lekte bråklekar dvs. brottas och boxas med söner, medan mammor lekte fantasilekar med sina döttrar (Knutsdotter Olofsson, 1987).

Knutsdotter Olofsson(1987) skriver vidare om skillnader mellan olika kulturer när det gäller bråklekar. I den västerländska kulturen är bråkleken vanligare mellan pojkar än mellan flickor och bråkleken uppmuntras hos pojkar. Studier har visat att i några kulturer förekommer bråklekar bland båda könen och i en kultur var det flickor som bråklekte.

Knutsdotter Olofsson(1987) hävdar att det finns tydliga skillnader mellan flick-och pojklekar. Flickor leker två och två och pojkarna leker i större grupper. Flickor väljer dramatiska lekar och bordslekar som pussel, teckning, handarbeten av olika slag. Pojkar väljer att leka konstruktionsbyggen och leker rörliga, motoriska lekar. Flickorna håller sig borta från den bullriga, kraftfulla och tävlingsinriktade pojkleken.

I förskolan samlas pojkarna i hopprummet i vilda lekar, medan flickorna hålls i dockrummet. Pojkarnas lekar ger dem spatial träning och kroppskontroll. Flickornas lekar tränar deras finmotorik, verbala uttrycksförmåga och förmåga att handskas med vårdssituationer

(Knutsdotter Olofsson 1987, s. 101).

Detta tolkas som att barnen blir tränade för framtida yrken, som pojkar och flickor ska syssla med när de blir vuxna. Att pojken tränar för att bli brandman och flickan tränar för att arbeta inom vården.

I samma inriktning forskningen bevisat att pojkar börjar gruppera sig från femårs ålder, medan flickor leker i par och högst fyra deltagare. Pojkar leker bygga järnväg, lego, brottas, springa och läsa serietidning. Vanligt bland flickor var att måla, rita, leka katter och knyta plastmattor. Flickans lek ses som spontan, fantasifull och fri från regelstruktur. De har inget mål för aktiviteter och lekarna var mindre lagbundna. Innehållet i lekar består av social relation och mycket samtal. Lekarna i pojkars grupp ses som organiserad enligt bestämda regelsystem och mer enad social struktur(Kärby, 1987).

Även Pramling Samuelsson och Johansson (2006) hävdar de skillnader mellan flickor och pojkars i en studie om barnens lek och lärandet i avsnittet om tankeobjekt i leken. Hon menar att de vanligaste lekar som pojkar leker med är de motoriska aktiviteter som t.ex. att cykla, spela fotboll, leka med bilar och bygga. Medan de vanligaste lekar som flickor leker är att leka med dockor, affär, pappa-mamma-barn, pussla och rita.

3.2.4.2 Lek i skolan

Många studier har bevisat att det finns tydligt skiljetecken mellan flickors och pojkars lek och lek beteende. Svaleryd(2002) hävdar att pojkar tvingas skapa en identitet som skiljer från mamma och andra kvinnor i närheten. Eftersom skapande av könsidentitet är viktig process i barnets liv är det viktigt att ha i omgivningen människor med stor kunskap och medvetenhet om detta.

Hon beskriver skillnader mellan pojklek och flicklek. Flickor leker med flickor och pojkar leker med pojkar de möts sällan. Även om de gå samma klass, läroplan och samma lärare. Flickors umgänge består av nära vänner och de upplever sig lika. Pojkar umgås i stora grupper(Ibid).

Även Kärrby (1987) tar upp resultatet av olika studier som bevisat skillnader mellan flickor och pojkars lekkultur. Han skrev att pojkar lekte i grupper och deras lek var organiserad enligt bestämda regelsystem för att hålla ihop. Medan flickor lekte i par och deras lek var spontant och fantasifull och fria från regelstruktur. Deras lek var inte mål eller tävling inriktad och de var mer vänskapförbundna i parrelationer. Detta skillnader i lek och kamrat kultur kan påverka deras kognitiva och sociala utveckling.

Även i klassrummet har bevisats att pojkar för prata mer i klassrummet, får mer uppmärksamhet och flickor är ofta tysta. Pojkar tar ordet och flickor får ordet. Lärare bemöter flickor och pojkar på olika sätt (Kärrby, 1987).

3.2.4.3 Rollekar

Rollekarna väljas beroende på kön när pojkar och flickor leker tillsammans på förskolan. Flickorna leker mor, dotter, fru, baby eller brud, medan pojkarna leker far, son, man och yrkesroller som soldat, polis, lastbilförare. Det kan hända att en del flickor väljer mansroller, men det är sällan att en pojke leker kvinnoroller när de leker tillsammans (Knutsdotter Olofsson 87).

Barnens rollek är inte bara imitation av vuxna modeller, utan involverar också barnens uppfattning av vuxenvärlden som handlar om makt och kontroll (Tellgren, 2004).

3. 2.5 Hur skapas könsrollsmönster

Leken är till sitt ursprung social och grunden till all lek lärs på skötbordet och i samspel mellan vuxna och andra barn i åldrar 1-2 år, men den gyllene åldern för lek är 3-7 år. När barnen leker tränar de in och övertar de könsrollerna som redan finns i samhället. Skillnaderna i lek mellan pojkar och flickor anses vara resultatet av social och kulturell påverkan. Lekstilen börjar skapas vid 2 års ålder (Knuttdotter Olofsson, 1987).

Vi som vuxna omkring barnen bidrar till att skapa könsrollsmönster genom att omedvetet uppmuntra pojkarnas kraftmätning och rymdskeppslekar och flickornas lekar i dockvrån. Flickorna tränas att vara emotionella, intima och sociala, medan pojkarna inte leker ut sina svårigheter, utan lever ut sina problem i aggressiva och motoriska oroliga lekar (Knuttdotter Olofsson, 1987).

Många teoretiker anser leken som medfödd egenskap, som är beroende av yttre omständigheter som miljö och kultur. Egenskapen uppstår i en social kontext. Barnens lekkultur är beroende av stimulans, lokaler, material, status och andel båda könen i gruppen (Knuttdotter Olofsson, 1987).

Även Steenberg(1997, s. 11) hävdar att barnen föds och uppfostras in” i det komplicerade kulturarvet, som också utgör ett socialt system. Även om en pojke och en flicka är lika till läggning kommer att anpassas till och bli” som flicka är” och pojkar till att bli” som pojkar är”. Barn lär av vuxna, syskon och kamrater och av det kulturella, sociala och klassmässiga sammanhang som de växer upp i”. Han menar att omgivningen spelar huvudroll i skapandet av könsrollerna.

I samma inriktning som de vuxna behandlar individer olika på grund av kön skriver Davies(2003) om socialisationsteorin som hävdar att könsroller utgår från att de biologiska skillnaderna mellan könen är grunden till vuxnas försök att pressa barnen till de olika könsrollerna. Barnen lär sig rollerna från föräldrar, medier och kamrater m.m. Davies menar att könsrollerna är inlärd av omgivningen och olikheter är grundade på biologiska skillnader.

Davies(2003) skriver vidare att socialisationsteorin är grundad på populära föreställningar om barnet och relationen mellan barn och vuxna. Teorin hävdar att hur barn behandlas medför ett beteende t.ex. flickor bli ammade kortare tid än pojkar och detta innebär enligt Davies att flickor ger upp och anpassar sig, medan pojkar envisas och inte vill sluta och får som han vill dvs. mer amning. Davies menar att pojkar kräver och protesterar och att omgivningen ska anpassa sig till deras krav, medan flickor anpassar sig till omgivnings krav och ”lära sig att vänta”(ibid, s. 19).

Enligt Davies(2003) studier hävdar att kvinnor och män är varandras motsatser och befinner sig vid två olika poler, biologisk från ägget och sperma till utseende, könsorganen, vid födelsen och utveckling av olika egenskaper under puberteten, det kan hända mutationen och en del kan utveckla egenskaper som motsäger könen t.ex. att pojken utvecklar bröst och flickan får ett skägg, och när de är vuxna kvinnan blir gravid och föder nya kön. Men trots alla de här skillnaderna finns det inte ett bevis på att beteende”, feminist” ”maskulint”, berör på en av dem, könsorgan, hormoner eller gener. Forskarna har gjort studier i biologiska och sociala fält. Men resultatet visade att det är omöjligt att påstå idag att skillnaderna är enbart biologiska eller socialt bestämde. Det handlar om obestämbar sammanflätning av fysiologi och miljö. Och biologerna har inte lyckat reda ut det. Att påstå att skillnaderna berör på biologiska skillnader vill lura på oss den sociala ekvationen som säger att manligt är lika med makt och handling, medan kvinnligt är lika med passiv och maktlös (Ibid).

3. 2.6 Social aggression

Eftersom min undersökning handlar om lekkultur och resultatet av min undersökning visade att uteslutning förekommer i flickor och pojkars lek och den skiljer sig stort mellan pojkar och flickor i samband med leken. Ansåg jag att det är viktigt att ta upp det och presentera lite om social aggression och vad andra studier har kommit fram till i detta område.

Social aggression förekommer ofta i barnen gemensamma leken och särskilt uteslutningen som handlar om vem som får vara med och vem som inte får vara med (Tellgren, 2004)

Enligt Tellgren (2004) barnen använder olika strategier för att skydda sitt interaktionsutrymme och behålla kamratrelationen. Han menar att uteslutningen är en sort strategi för att skydda sin position i gruppen eller behålla sin kamrat”bästis”.

En studie av Marie Fanger (2012) bevisar att uteslutning i leken är vanligt i ett engagerat barn grupp i förskolan. Detta händer när ett barn vill komma in i leken och kanske barnet är inte när kompis med de andra. Artikeln har bevisat att uteslutningen skiljer sig tydligt mellan pojkar och flickor. I pojkleken sker det direkt och är ofta verbal, även om pedagogerna är där. Medan i flickleken sker det helt annorlunda sätt särskilt om de vuxna är där. De ignorerar frågan och vänder blicken. De säger nej med kroppsspråket

4. Metod

Observationen är den metoden som använts i undersökningen för att samla in data. I det här avsnittet kommer jag och redogöra för urvalet av barn gruppen, de etiska aspekterna och datainsamlingen.

4. 1 Urval

Undersökningen genomfördes i en kommunalskola som ligger på ett område i en medelstor stad. Bostäder består av radhus, villa och höghus. Barnen var från olika bakgrunder, kulturer och har olika religions tro. Jag har valt, i samråd med min handledare, till undersökningen två förskoleklasser. Den ena var tema inriktad, arbetar med ett tema under hela året, förskoleklass och består av 34 barn i åldrar 5-6 varav 7 pojkar och 27 flickor. I Den första utvalda förskoleklassen barnen är fördelade till fyra olika klasser och är blandade med årskurs 1 -2. Observationen genomfördes under de momenten som var avskeda för att ge förskoleklass barnen en möjlighet att få lek, även i skoltiden. Den andra förskoleklassen var Montessori pedagogik inriktad förskoleklass och består av 22 barn varav 10 flickor och 12 pojkar.

Enligt Denscombe (2009) samhällsforskare kan inte samla data från alla som ingår i undersökningskategorin och därför är viktigt att välja en del av kategorin för att samla in det data som behövs. Men resultatet ska inte vara representant för resten av populationen. Han skriver att det finns två urvalstekniker som samhällsforskare kan använda. Den första är sannolikhetsurval, forskaren har en uppfattning om att hans urval kan vara representativ för hela populationen som kan grundas på tidigare kunskap, och icke- sannolikhetsurval, inte representativ för hela populationen inga tidigare kunskaper.

Mitt urval kan kategorisera i sannolikhetsurval, subjektivt urval som bygger på att forskaren har redan en viss kännedom om de människor eller företeelser som ska undersökas och forskaren är medveten om att detta kan ge värdefull data. Och fördelen med detta urval att forskaren kan närma sig människor (Denscombe, 2009).

4. 2 Etiska aspekter

Eftersom min studie är baserad på observation av barnens lek blev det inget skriftligt tillstånd. Men det var mest muntligt tillstånd. Jag har varit i kontakt med de berörda personer och fick muntligt samtycke. Syftet med studie har förklarats till både pedagogerna och barnen och att materialet ska användas bara i forskning syfte (Tellgern 2004). I början av observationen fick barnen information om undersökningen. De fick känna på de material som jag skulle använda, penna, papper och kamera. De fick också titta på bilder som jag hade tagit på deras leksaker. Enligt Vetenskapsrådet(1990) är det viktigt att ge information om undersökningen till de berörda. Detta kan vara detaljerad eller kortfattat, men det är viktigt att informera. Informationens karav om studie och dess syfte är nummer ett i forsknings regel som kräver.

Även har jag försökt i min undersökning att hålla mig till de tre forsknings principer som råder inom forskningen inom samhällsvetenskaperna och som härstammar av moraliska skäll för att skydda de berörda människorna. Samhällsforskare i samband med sin undersökning ska respektera och skydda deltagarnas rättigheter, undvika skada och lidande för deltagarna och vara ärligt och respektera deras integritet (Denscombe, 2009).

Enligt Denscombe (2009) de etiska principerna som ska vägleda forskarnas aktiviteter sammanfattas i följande;

Princip 1. Att skydda deltagarnas intresse vilket betyder att forskarna ska skydda deltagarna i undersökningen och försäkra att de inte far illa fysisk och psykisk i samband med undersökningen. Även forskaren ska skydda deltagarna från personlig skada genom att inte avslöja den information som samlats. *Princip 2* Under forskningen forskaren ska undvika falska förespeglingar och oriktiga framställningar vilket betyder att forskare ska vara ärligt och presentera och behandla den insamlade information utan falska förespeglingar och opraktiska analys. Det är viktigt att vara öppen och ärligt mot deltagarna, men forskaren kan vara sparsam och ge inte många detaljer för att få den bästa resultat och det är viktigt att informera efter undersökningen och förklara skälet. *Princip 3.* Deltagarna ska ge informerat samtycke och detta handlar om att människor aldrig ska bli tvingad till att hjälpa till med forskning. Deltagande ska vara frivillig och ska ha tillräckligt med information om undersökningen och syfte. Det är viktigt att forskare har skriftligt samtycke för att skydda sig mot eventuella anklagelser.

4.3 Datainsamling

Enligt Rubinstein Reich(1986) sättet att observera är personligt och en och var kan välja den sättet som passar just din undersökning. Det är viktigt att metoden du väljer möjliggör att du kan samla in de informationer du behöver till undersökningen, men det är viktigt att tänka på följande punkter;

- trötthet och humör är två faktorer som kan påverka iakttagelseförmåga.
- att tänka på den allmänpsykologiska kunskap, att vi kan se den som vi vill se och ibland missar saker vi borde se.
- vi kan tolka det som vi ser utifrån vår egna sociala och kulturella bakgrunden och dra egna slutsatser som inte tolkning av barnens beteende. Kanske vi observera på felsätt.

Även Denscombe(2009) hävdar att observationen ger ett mycket pålitligt sätt att samla in data den förlitar sig på vad människor gör inte vad de säger. Det bygger på ögat, som fångar den direkta händelsen, men han hänvisar till psykologernas påstående om tre brister i människors minne. Han skrev att minnet är selektiv, vi glömmer den som vi inte lagrar i minnet, filtrerar information och släpper inte allt, och känslor kan också påverka minnet, tidigare erfarenheter.

Observation och iakttagelse var min metod för undersökningen. Eftersom undersökningen skulle genomföras i en förskoleklass och syftade till att observera barns lek ansåg jag att bästa metod för den här uppdraget är observation. Barnen är inte läs och skriv kunniga och gör det svårt med annan metod som t.ex. intervju eller enkät . Westin (1978, s. 46) menar att ” det går inte att använda papper och penna test, frågeformulär, intervjuer... med förskolebarn”.

Enligt Rubinstein Reich (1986) det vanligaste sättet att registrera observationen är att skriva ner det du ser direkt eller vid ett senare tillfälle eller använda bandspelare eller videokamera. Jag har använt mig av anteckningar med hjälp av penna, papper och kamera.

Inget instrument har använts i observationen som t.ex. video kamera. Eftersom detta instrument kan distrahera observerade och kan påverka forskningen negativt. Westin (1978) hävdar att observatören och upptagningsapparaturen närvaron kan distrahera och påverka resultatet .

Observationens metoder kan indelas till löpande protokoll, intervju, dagbok och kategorischema. Eftersom jag har använt löpande protokoll kommer jag och berätta lite om vad Rubinstein Reich (1986) skrev om denna metod. Han menar att löpande protokoll betyder att skriva med egna ord och ha med sig kollegieblock och pennan och att gör kontinuerlig registrering av vad som händer. Det är viktigt att skriva detaljerad som möjligt och berätta vad som händer utan att värdera och att använda sig av förkortningsteknik.

Enligt Rubinstein(1986) löpande observation är en bra träning inför det kommande yrke som förskollärare. Detta anser jag instämmer med vad jag har upplevt under mina observationer.

5. Resultat/ Analys

5.1 Genomförande

Observationerna ägde rum i barnens naturliga miljö i skolan, inomhus, utomhus, i skoltiden och på fritiden. Observationerna syftade till att iaktta flickor respektive pojkar när de leker, urvalet av leksaker, lek, gruppering, gemensamma lekar, kläder, håret, samtal och beteende.

Jag har utfört fyra observationer. Tre observationer ägde rum i den förskolklassen som är tema inriktade. I en stor samlingsal där brukade förskoleklass barnen samlas med sina förskollärare i slutet av varje vecka för att få leka och prova på nya erfarenheter. Momentet kallas för ”*elevens val*” som syftar till att motverka de traditionella könsrollerna. Medan den andra observation ägde rum i den förskoleklass som är Montessori pedagogik inriktad.

Här redovisar jag genomförande av de fyra observationerna;

5.1.1 Den första observationen

Observationen ägde rum i en stor samlingsal och barnen var från förskoleklassen som är tema inriktad . Det var förskollärare som bestämde vilka leksaker som skulle visas i denna stora samlingsal och sedan barnen tillfrågades om vilka leksaker de vill leka med. Leksaker som vistades i den första observationen var byggmaterial, som kapla-stavar, klicks och lego. Utanför samlingsalen var möblerad med två stora bord. På ett bord stod färgpennor och papper och på det andra bordet stod pärlor, tråd och pärlplattor.

Barnen satte sig i en ring och blev tillfrågade om vad de vill leka med. När sista barnet valt sitt val. Resultatet var inte överraskande och inte konstigt på något sätt. Det kanske till och med var förutsättbart att det skulle gå på den där inriktningen. Alla pojkar och en flicka var inne i samlingsalen i tre grupper. En grupp av tre pojkar satte sig vid kapla-stavar, en grupp av tre pojkar omkring klicks och den tredje, en flicka och en pojke, satte tillsammans på legomattan. Medan flickor var delade i två grupper och satte sig runt om de två borden, målar bordet och pärlbordet, och förskollärare var med och hjälpte till.

5.1.2 Den andra observationen

Jag har också observerat samma barngrupp i förskoleklassen i den första observationen, men på fritiden i skolgården. Barngruppen bestod av pojkar och flickor. Utomhusleken var inte särskilt annorlunda från inomhus eftersom flickor och pojkar var uppdelade till två grupper. Flickor lekte med flickor och pojkar lekte med pojkar. I framsidan av skolgården var det bara flickor som var delade till tre grupper. Två grupper satte sig vid kanten av staketet och hade ritat linjer i sanden och lekte affär med kulor. Medan en grupp var engagerad på att gräva i sanden och baka tårter och pajer. De lekte en mamma och hennes två flickor, som bakar och sedan mamman går till sin affär och säljer.

I baksidan av skolgården pojkarna var delade till två grupper. En grupp bestod av tre pojkar som hade skapat en banna och lekte tävling med kulor. Två pojkar stod på en kulle och lekte krig med pinnar. Två pojkar vandrade mellan alla grupper och till sist hamnade i fotbollsplanen och spelade fotboll med äldre pojkar.

5.1.3 Den tredje observationen

Observationen genomfördes i en förskoleklass som är Montessori pedagogik inriktad och de använde lek som inlärnings medel. Miljö i den här klassen var mer liknande förskolan än skolan. Det var en avdelning med olika vrån och med mycket lek- och inlärnings material. Barnen satte sig först i en ring och sedan fick gå och välja vad de vill leka med. Snart var barnen på plats och valde sina lekar, lekkamrater och leksaker. En grupp flickor satt sig runt om ett bord för att måla. Två pojkar satte sig på mattan och lekte med bilar. En flicka och en pojke gick in till lego rummet. Tre pojkar satte runt ett bord och lekte med matematiska former. Två pojkar lekt och byggde med klicks. En flicka tränade med pedagogen på ett matematiskt material. En pojke satte ensam och tränade siffror på en bricka med sand i. En flicka med Batmans dräkt och en pojke spelade schack. Två pojkar gick runt från rummet till hallen.

5.1.4 Den fjärde observationen

Observationen genomfördes igen i ”elevens val” i förskoleklassen med tema, ett tema för hela året, inriktad förskoleklassen. Pedagogerna den här gången varierade lite på lekmaterial. De hade kvar de gamla, men tillagde bilar och hästar och bytte pärlplattor med pärlor för att tillverka smycken. Momentet började som vanligt med samling, med en lite variation de blev inte tillfrågade var och en den här gången. De skulle bara gå fram och välja vad de vill leka med. Snart var alla barn på plats och valde sina leksaker. Byggmaterial valdes av pojkar.

Hästlådan hamnade hos två grupper flickor. Resten av flickor hamnade på de två borden, målarbordet och pärlbordet. Bilarna valdes av två pojkar.

5.2 Resultat

Från de fyra observationer tillfällen som pågick i mer än halvtimme iakttagelse av två olika barngruppen i förskoleklasser med olika inriktningar gav följande resultat;

5.2.1 Relation lekar

Flickor lekte relationer inomhus och utomhus. Inomhus andra lekmaterial ersatte dockor för att leka familjlekar. I samband med de fyra observationen familjleken var populär mellan flickor, även om de lekte ensam med materialet. De använde hästarna för att leka mamma, pappa och barn. En grupp som lekte en mamma med sina två flickor sprang mellan en bänk och sandlådan för att baka och sälja tårter och pajer. Flickor satte sig bredvid staketet och lekte affär med sina kulor. Andra barn kom fram och ville handla kulor.

Bordsleken handlade om att rita en teckning eller göra ett halsband till mamma, pappa, morföräldrar och farföräldrar. De tänker på andra och vill fånga deras uppmärksamhet genom att engagerar sig.

5.2.2 "Action" lekar

Pojkar var i ständigt rörelse och dominerade i utomhus leken och inomhus leken. De spelade fotboll och deras skrek ekade i hela skolgården. De byggde höga toner i många minuter och rasade den i några sekunder. De körde race med bilar och krockade på varandrar. De byggde rymdskeppa och med klicks och sedan krockade med varandra. Matematiska former rasade hela tiden från bordet. De byggde "legogubbar" som brottas efter åt. Flickan med Batmans dräkt sprang runt och kastade lekmaterial för att bli accepterad i pojkleken. Två pojkar lekte krig med pinnar och låtsas att de är svärd. Runt om en banna som pojkarna har gjort och spelade tävling med kulor. De skrek, svär och sprang i området. Pojkarna startar ett bråk där flickor lekte affär med sina kulor bara för att stjäla några kulor.

5.2.3 Samma leksak olika lekar

Det som var oförväntad och överraskande var att flickor och pojkar använde sig av samma lekmaterial i två olika lekar. Pojken och flickan som lekte med lego i den första observationen byggde, men pojken byggde en bil och körde den fram och tillbaka. Medan flickan byggde först en säng till den enda "gubbdockan" som vistades i lego lådan. Hon byggde också en stor platta med lego och valde den enda "legogumman" och några hästar och leker en hästfamilj som består av pappa- mamma - barn och dockan är som hästsköterska. I byggrummet i den tredje observation en flicka och en pojke satte där. Båda byggde pojken byggde en traktör några gubbar medan flicka byggde ett stall och klädde alla hästarna med kläder och sorterade de i stallet(se bilaga 5, f. 1,2,3)

I skolgården i den andra observationen både flickor och pojkar var engagerade i en lek. Leksaken var kulor och leken i flickgruppen handlade om att leka affär med kulor, medan pojkarna i andra sidan av skolgården hade byggt en bana och lekt tävlig med kulorna. Pojkarna kastade kulan uppifrån kullen ner till marken för att träffa de andra kulorna.

5.2.4 Social aggression

Social aggressionen och särskilt uteslutning förekom i leken, men sättet att utesluta skilde sig tydligt mellan pojkar och flickor. I den tredje observationen flickan med Batmans dräkt blev avvisad av pojkar många gånger. De knuffade henne, skrek åt henne och sprang till andra lek för att utesluta henne. En pojke frågade pojkarna som lekte med kulor om han fick vara med. De sa rak åt honom att han inte fick vara med eftersom han inte hade några kulor.

Men bland flickor var uteslutning helt annorlunda. I samband med affär leken i andra observationen. En flicka frågade om hon fick vara med och visade sin fulla tygpåse med fina kulor. De ignorerade henne genom att inte säga ett enda ord. Hon stod där och låtsades vara med och försökte att hjälpa till för att vinna deras vänskap. Hon skvallrade när pojkarna försökte stjäla från affären.

Flickan som lekte en mamma som hade en affär och bakade tårter och pajer med sina två döttrar var hel tyst och ignorerade den flicka som kom fram och frågade om att få vara med. Flickan gick fram till henne och sa flera gånger ”mamma?mamma?mamma?” men ingen svar som att det var ingen där.

En flicka vandrade från ett bord till andra och försökte få plats men fick ingen. Hon gick omkring och städade efter pojkar och jag iakttog henne för att veta varför sitter inte hon med andra flickor på borden måla eller pärla istället för att städa efter andra. Hon närmade sig bordet när jag var nära och det som hände att alla flickor på pärlbordet tittade konstigt på henne och vände blicken bort. Flickan drog sig undan och gick därifrån.

Flickor blir uteslutna från pojkarnas lekar på grund av könet, men pojkar utesluter inte pojkar på grund av utseende, men på grund av andra saker t.ex. pojken som inte hade kulor blev utesluten. Medan flickor utesluter flickor som inte uppfyller deras karv, fina kläder, fixat håret och vackra t.ex. flickan med lång känning och själ fick inte våga ens att sitta på pärlbordet. Pojkar ger inte mycket uppmärksamhet till utseende så länge de kan ha roligt sällskap, men ofta ska vara från samma kön. De accepterar flickor så länge de inte har en lekkamrat från samma kö t.ex. flickan med Batmans dräkt var accepterad så länge inte fanns andra pojkar, men sedan blev avvisad när andra pojkar blev inblandade.

Lek situationen såg ut på det här sättet i en förskoleklass; pojkar och flickor lekte med olika saker. De lekte inte tillsammans. Pojkar lekte med pojkar och flickor lekte med flickor. Variationen förekommer i lek, samtal och rörelse.

5. 3 Analys av resultatet

I det här avsnittet kommer jag och analysera resultatet från undersökning och den är grundad på de fyra observationer i förskoleklasserna. Mina observationer innehåller kvalitativ datainsamling och jag använder mig av de informationerna från mina anteckningar, minnen och bilder från observationerna.

Pojkar var i ständig rörelse och rör på sig utan att bryr sig om förskollärare eller andra barn. I den första observationen var pojkar få jämför med flickor, men ändå deras skrik och buller dominerade den stora samlingsalen. Förskollärare var där utanför samlingsalen och satte sig med flickor runt om bordaktivitet. Förskollärarnas närvaro kan vara både positivt och negativt. Positivt att de är där för flickor om de behöver hjälp med att stryka sina färdiga produkter av pärlor, klippa tråd och knyta ihop halsbanden eller armbanden, men också negativt att denna ständiga närvaro kan hindra flickor från att vara i fred som pojkar.

Pojkarna lekte i en stor sal och har ingen kontroll på sig medan flickor var med förskollärare hela tiden. Om en flicka bli trött av att sitta för länge och försöker stå upp och gå fram och tillbaka. På annat ord vill hoppa lite då och då. Hon får bli direkt tillsagd att hon måste sysselsätta sig med något istället för att hoppa omkring och prata med de andra.

Förskollärare var vana och känner sig nöjda så länge de har nästan tvåtredje del av klassen under kontroll.

Tänk om alla 34 barn skulle bygga och bullra omkring istället att för att sitta runt ett bord pärla eller måla. Det här arbetets sätt som pedagogerna använder för att ha kontroll över situationen genom att hålla flickor sysselsätta tysta påminner på vad Kärrby (1987) menade med att de vuxna mer positiv förstärkning gentemot flickor än mot pojkar, som en sort kontrollåtgärder. Han hävdar en studie av Hultman som bevisat att undersökning av miljö i klassrummet och hans resultat var att klasrumsmiljö inte är densamma för flickor och pojkar . Flickor anpassar sig till reglerna, medan pojkar strider gärna mot de reglerna. Pojkarna där inne byggde och sedan gick och tog ner skummadrassen och hoppade på och kom tillbaka till byggarbete igen. De bygger med klicks olika saker och sedan krockar, tävlar eller flyger mad den. Deras bråk och bullret räknas i deras natur och därför de bli inte tillsagda. Eller kanske de blir ibland när det bli över drift, men de bryr sig inte om detta och fortsätter om en liten stund.

I utomhusleken var det igen pojkar som var dominerade och spred buller och skrik i hela skolgården. De brottades, krigades, sprang, spelade fotboll eller bråkade. Flickor satte sig i sandlådan bakade och lekte affär med kulor och småpratade, eller gick runt om skolgården, ensamma, eller i grupper.

Flickorna hade en tendens att delta i pojkarnas lek, men de vågade inte och höll sig borta från de platser som pojkar vistades i. Så snart de fick tillfälle trängde de sig in t.ex. i min första observation en pojke byggde en hög torn och gick för att ta ner och hoppa lite på skummadrassen som hängde där på vägen. Plötslig kom en annan pojke och rasade ner tornen och sprang i väg. Pojken som byggde tornen började gråta och snart var två flickor på plats

och började trösta honom. Och snart var de tre tillsammans och byggde ett nytt torn och höll på att bygga tillsammans till slutet av momentet. Detta visar att flickorna utnyttjade tillfälligt där pojken var svag och satte sig och grät. Den gråtande situationen närmade dem av varandra. Det är ovanligt att pojken reagerar på det här sättet. Sådana situationer brukade avslutas med ett bråk.

En annan situation som bevisar att flickor ville gärna delta i pojkens värld, men inte fick eller vågade inte. I min tredje observation hade en flicka på sig en Batmans dräkt, sprang omkring och klättrade på bordet där pojkarna lekt med matematiska former. Hon blev accepterad när hon var ensam med en pojke. De lekte tillsammans schack, men snart när en annan pojke dök upp, så hon blev avvisade av både pojkarna.

Frånvaron av dockor i de både förskoleklasserna hindrade inte flickor från att leka familjleken. De använde sig av hästarna för att bilda en familj och leken kallades för mamma-pappa-ungen. Två grupper flickor i sista observationen delade på hästlådan och sorterade innehållet till två hästfamiljer. En hästfamilj bestod av fyra hästar och de kallade de för pappa-mamma- lilla syster och större bror(se bilaga 5, f. 3).

Den enda ”legogumman”, kallade jag den enda docka bland lego, var i rampljuset i två av mina observationer. En flicka byggde en säng till den ”legogumman” när hon satte tyst med en pojke på mattan och sedan sorterade dockan i en rad med hästar från lego lådan. Och en grupp flickor använde den enda ”legogumman” som djur skötare(se bilaga 5, f.3 & f. 1).

När jag såg att en flicka och pojke satte sig på legomattan och började bygga. Tog mitt anteckningsmaterial och sa till mig själv: ja, gemensam lek gå och observera, men det var ingen gemensam lek de byggde olika saker och ingen samtal förekom. Detta kan vi inte kalla för gemensamlek. Gemensamlek betyder samspel, men det var inget samspel och inget samtal.

Jag har också märkt att pojkar kan dras till lekmaterial, om den är pojkligt, t.ex. de kom fram till affärsleken där flickor sålde kulor och försökta handla eller stjäla från flickor och den blev en sort gemensam lek, medan de inte närmade sig den mamma och två flickor som bakade och sålde tårtor och pajer.

I tårtaffärsleken blev det ingen papparoll eller son eftersom de inte hade pojkar med sig i leken och de låtsades inte att leka de roller. Det var en familj utan pappa eller son. Detta kan uppfatta som att låtsas leken och fantasi lek minskar, när barnen blir äldre. Pappas roll och större bror fick plats i hästfamiljleken eftersom det fanns hästar av andra kön, medan rollerna saknades eftersom det inte fanns andra kön som kan spela pappas roll eller sons roll.

6. Diskussion

Den här undersökningen drar uppmärksamhet till hur flickor och pojkar leker och hur de använder sig av olika leksaker. Resultatet visade att flickor och pojkar i förskoleklassen har

olika lekvanor och de leker med samma material på olika sätt. Undersökningen visade också att flickor och pojkar är varandras motsatser som ”Dikotomier, de är specifika på olika sätt (Christian Eidvald, 2009). Pojkar är i ständigt rörelse och ”action” flickan håller sig tyst, eller småpratar, runt om bordsaktiviteter eller leker relationer. Flickor och pojkar lever i två skilda världar, även om de vistas fysiskt i samma miljö”värld”.

Studier hänvisar dessa skillnader mellan pojkar och flickor till biologiska och sociala orsaker. Eidvald(2009) refererar till Von Tetzchners påstående om att flickor och pojkar är födda med olika lekpreferenser och de uppför sig olika redan som liten. Pojkar leker vilda lekar eftersom de har hög aktivitets nivå. Medan Goldstein lägger orsaken på de sociala betingen att föräldrar ”busar” mer med pojkar när de är små.

Även Pramling Samuelsson och Johansson(2007) skrev att barnen har alltid ett tankeobjekt när de leker och det finns skillnad mellan pojkar och flickors tankeobjekt. Denna skillnad i tankeobjekten gör att pojken väljer att cykla, spela fotboll, bygga med småklossar och leka med bilar, Medan flickor väljer att leka i dockvrå, leka affär, pappa- mamma- barn, eller pussla och rita. Dessa skillnader uppstod tydligt i mina observationer. Pojkar och flickor lekte med olika leksaker och hade olika lekvanor, även de använde samma lekmaterial i specifika inriktningar för sitt eget kön . Flickor var intresserade av bordsaktiviteter, affär och familjlekar i både inomhuslek och utomhuslek. Flickor använde lekmaterial på ett annorlunda sätt från pojkars t.ex. legomaterialet byggdes till säng, djurgård och familjlekar i samband med flicklek. Medan pojkar var intresserade av bygg, bilar, krigslekar, fotboll och tävling genom t.ex. att bygga en bana för att tävla med kulor, rymdkrigsbussar, bilar, traktör och banor för tävling.

Resultatet i den här studien bevisar att jämställdhetsarbete är fortfarande i först steget, medvetenhet. Trots allt arbete för ett jämställt förskolan/ skolan företräder de traditionella könsrollerna starkt i samband med barnens aktiviteter i förskoleklassen . Jämställdhetsarbete i skola började sedan 1998 och Delegationen för förskolan 2003 i uppdrag till förskollärare att motverka de stereotypa könsrollerna, som sammanfattas av SOU:

En utgångspunkt för Delegationens uppdrag var att de livslånga lärande måste ses med ett genusperspektiv i förskolans arbete, så att förlegade könsroller och könsmonster på sikt kan brytas.

(SOU 2006:75)

Uppdraget kräver att arbete med genus ska omfatta alla aktiviteter i förskolan för att motverka de traditionella könsmonstren och uppnå en jämställd förskola.

Att se att uppdraget är fortfarande i första steget, medvetenhet om särbehandling, kanske berör på hur förskollärare arbetar egentligen med jämställdhet i praktiken. Flickor blir uppmuntrade att ta plats och bryta mönstret och sedan blir hindrade när de försöker. De blir dubbel bestraffade som Henkel (2006) hävdar i sin bok i avsnittet om härskarteknik, som innebär att oavsett vad gör blir det fel För att förklarar detta närmare jag tar ett exempel från min undersökning. I samband med en av mina observationer en flicka målade på ett papper

och vek pappret till en ”solfjäder” och gick undan och satte sig på en stol. Snart var platsen fullt med flickor som gjorde likadana solfjädrar och började prata högt och gå omkring. Men snart var förskollärare på plats och sa till flickorna att göra något istället för att gå omkring och prata. Medan pojkarna var i ständigt rörelse och samtal under hela momentet och blev tillsagda bara en gång och de inte ens slutade. Detta instämmer med vad Odelfors (1998) har pekat på om reglerna i skolan som verkar bara gälla flickor. De bryter få gånger mot regler och blir hård straffade än vad pojkar blir. Tillsägelse till pojkar och flickor skiljer sig i tonen och resultatet av också skiljer sig:

”Gå sätt er och gör något flickor!”

”Nu få det räcka! du måste sluta nu! Kom vi bygger tillsammans. Kom!”

Och förskollärare sprang efter pojken och tog honom i handen, men flickor gick tyst och satte sig direkt.

Att se flickor och pojkar blir särbehandlade och leker isär och hur vuxna är könblinda trots all arbete med jämställdhet är ett bevis på hur kulturen och normer är starartade och påverkar individen. I början av den här studien påpekade jag på vad olika forskning har bevisat hur det social och kulturella förutsättningar som påverkar oss som människor i ett samhälle. Även Davies(2003)hävdar att hemmamiljö påverkar barnen innan de börjar på förskolan. Han menar att flickor får sina första erfarenheter om sitt kön från hemmasfären eftersom hon möter sin vårdare och det mamman eller en annan kvinna som sköter hemmet och ta hand om henne. De positionerar sig på det viset. Hon blir uppfostrad till en liten snäll prinsessa med rena fina rosa kläder. Medan pojkar positionerar sig med pappan som arbetar utanför hemmet med kortklippta frisyren, jeans och skjorta. I förskolan/skolan har pedagogerna olika förväntningar på flickor och pojkar och detta har studier bevisat. Enligt Odelfors (1998) pojkar är aktiva och pratsamma, medan flickor är passiva och tysta. Pojkarna får mer uppmärksamhet och engagemang av förskollärare.

Odelfors (1998) hävdar också att frisyren och kläder kan vara orsaken till att flickor och pojkar inte leker tillsammans och ger känslan av att de positionerar sig på fel sätt när de gör. De kläder som kjolar och klänningar hindrar flickan från att röra sig fritt och det kan vara orsaken till uppmärksamheten i gruppen. Detta har jag också märkt i samband med min undersökning. Utseende spelade mycket roll i val av lekkamrater i flickor och pojkars lek, men det skiljer sig mellan könen. Pojkar avvisar och utesluter flickor och kanske detta berör på klädselen och frisyren. Men i flickors lek avvisar de och utesluter även flickor på grund av hur de klär sig eller var de har för frisyren. T.ex. Flickan i Batmans dräkt försöker att assimilera sig (Vygotskij) genom att ha på sig pojkkodade kläder, men ändå blir avvisad och detta kanske berör på det långa håret som flickan har. Men i flickgrupper leker nästan aldrig tillsammans i den fria leken om de har olika klädsel t.ex. flickan med lång klänning och duk på huvudet fick aldrig träde till flickors lek och hon vågade inte sätta sig på bordsaktiviteter när pedagogerna inte var där.

Om det sociala och kulturella är källan till barnens lek vanor enligt många teorier och forskning är det svårt att ändra det på en kort tid. Det kräver en ändring från grunden och grunden är familjen och samhälle i första hand och sedan förskolan anser jag. Knutsdotter Olofsson (2009) refererar till Piagets teori om den kognitiva utvecklingen och hans påstående att leken är "assimilation" upprepning av tidigare inlärt mönster eller imitation vilket betyder att barnen anpassar sig efter en modell. Modellen kommer från omgivningen förstas. Även hon refererar till Vygotskijs kulturhistoriska teori om att människors mentala process formas av kulturella och sociala påverkan. Och i leken lär barnen sig etiska normer genom rollek och de rättar sig efter rollens regler. Han menar om flickor och pojkar leker buss tillsammans, är det pojken som vill vara bussförare och flickan kommer inte att accepteras som bussförare eftersom de har lärt sig tidigare att det är ofta en man som kör bussen.

Knutsdotter Olofsson (2009) refererar vidare till Leontjev påstående om omgivningens påverkan och hur barnen är intresserad av den sociala omgivningen. Han menar att barnens lek speglar verkligheten i samhället, men i deras lek är handlingen som är viktigt inte den färdiga produkten som i vuxnas verk.

En studie av Ärlemalm-Hagser(2010) bevisar att trots all arbete med jämställdhet och genus pedagogik finns det mycket skillnader mellan läroplanen och det praktiska jämställdhets arbete i förskolan. Flickor och pojkar betraktar fortfarande och behandlades utifrån könsskillnader. De traditionella könsmodellerna är dominanta och skillnaderna ses i vardags aktiviteter. Pojkarna får mer plats och uppmärksamhet. Studie betraktade den uteleken som en neutral zon jämför med innelek, men med dolda signaler. Min undersökning visade nästan samma resultat när det gäller utomhus. Affärs lek med kulor drog pojkarnas intresse att vara med och vara kunder som handlade på affären, där flickor satte sig vid staketet i skolgården och sålde kulor. Pojkarna försökte starta bråk för att stjäla och flickan som inte vågade skvallra öppet. Detta visar att även om de leker tillsammans träder maktordningen fram.

Enligt Knutsdotter Olofsson(2003) leksakerna är skapade för en vis mål, vilket är att föra barnen in samhället. Att använda de leksakerna i pedagogiskt syfte kan styra utvecklingen åt önskevårt håll. Hon menar att leksakerna är ett medel för att barnen ska funka i samhälle och lära sig samhälls normer och värderingar och bli goda medborgare i framtiden. Men hur kan pedagogerna använda dessa leksaker i annat syfte om det kontrar samhällets normer och värderingar. Barnet har fått sin könsidentitet redan i hemmet och från omgivningen. Från första leksaken de har fått från föräldrar. Från klädstilen och roset i håret vet barnen att de tillhör olika "kön".

Förskollärares försök att planera så att flickor får prova på nya erfarenheter betyder inte att flickor kommer och upprepa detta t.ex. att spela fotboll någon gång betyder inte att flickor kommer och välja spela fotboll nästa gång. Det är något annat som hindrar henne även om hon vill. Hon kommer att få höra från pojkar, som vill få bort henne från fotbollsplanen, att hon får inte vara där och bli knuffad ut från planen. Hon kommer att undvika denna situation nästa gång hon tänker spela fotboll. Flickor har lärt sig från erfarenheter och omgivningen att fotbollsplan är till för pojkar och är en lekregel som båda flickor och pojkar känner till. Dessa

oskrivna regler kommer och hindra flickan från att leka med leksaker som är kodade som pojkleksak. Hon vet att det är riskabelt att vistas i pojkarnas zon.

Normen är ju den manliga förebilden i samhället och de dominerar eftersom de har makt och makten kommer från den våldsamma beteendet. Det är inte lätt att strida mot de normer och förutsättningar som har funnits, sedan människans uppkomst på jorden. Detta är inte omöjligt och kan ändras, men det går långsamt och behöver tid och mycket arbete. Enligt Henkel(2006) långt i historia har vi läst att rosa färgen, peruker och sminket var manens favoriter och bars av bara män.

Även från mina erfarenheter som moder till en pojke och en flicka vågar jag säga att vi som föräldrar uppfostrar våra barn enligt de normer, värderingar och förutsättningar i det samhälle som vi lever i. När barnet föddes, kanske innan, skaffar vi en docka till flickan och en bil till pojken. När de blir lite äldre pojken får ett tv spel, medan flickan får en barnvagn eller i många kulturer en vagg. Det är vi föräldrar som bestämmer att flickan ska sitta tyst med sin docka eller små samtala med henne. Medan pojken skriker och hoppar, dödar och exploderar bomber som t.ex. i "Mario" spelet för att rädda den vackra, svaga hjälplösa "flickan". När köpmännen bestämde att tillverka spel till flickor var det "SIM" spelet att leka familjlekar. Knutsdotter Olofsson (2003, s. 33) hävdar att "Hela tiden är den vuxne lite före barnet och öppnar dörrarna till lekens värld och lockar in det". Hon menar att omgivningen som pressar könen och formar de till den kön som är accepterad i samhället genom lek.

I tidigare forskning har de bevisat att bemötande av flickor och pojkar är olika på olika sätt även i förskolan/skolan inte bara i familjen och samhället (se bakgrunden). Det som var märkvärde att dockvrån var borta från de både förskoleklasserna. Jämställdhets arbete handlar inte bara att förvandla flickor till pojkar genom att ta bort de könsmärkta leksaker för bara flickor. Jämställdhet handlar om att flickan ska våga och ta för sig. Ska våga leka och variera leken inte att ta bort hennes favorit leksak. Varför bilarna ska vara kvar och dockan ska försvinna.

Från observationen i de två förskoleklasser har jag upplevt att förskollärare är medvetna och arbetar på ett medvetet sätt. De försöker att ändra på situationen och de har genus pedagogiken i tankar när de ger barnen tillfälligt att prova på nya saker och utveckla nya intressen.

Men förskollärare hamnar ofriviligt i den situation som SOU(2006: 75) har beskrivit om genus och jämställdhets arbete i förskola. Att förskollärare försöker ändra flickor. Att bara flickor som uppmuntras att utveckla de intressen som pojkar redan har och att bli tuffare och våga och ta till sig. Pedagogerna uppmuntrar det "manliga" eftersom de inte vågar ta itu med det "kvinnliga". Det strider mot läroplanen som slår fast vid normer och samhälls värderingar lika starkt som den slår fast vid jämställdhets arbete och motverkan av de traditionella könsroller och de stereotypiska könrollerna;

Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta de komma till uttryck i praktisk vardaglig handling

(Lgr11, s.12)

Det är negativt att vara flickpojke i ett normalt samhälle och det är positivt med pojkflickan. Den forskollärare gör när de tar bort dockan och bilen är kvar påminner om att bara flickor som ska göras om. Pojken redan uppfyller kraven och vi behöver inte ändra (SOU, 2006:75).

Kontexten är viktigt för att kunna leka tillsammans och med kontext menar Löfdahl(2004) att det är relationen mellan individen och omgivningen. Den kontext som utgör förskolan är viktigt för leken. Genom leken barnen medieras de föreställningar och värderingar som finns i de fysiska, kulturella och sociala kontexten som finns förskolan. Eftersom flickor och pojkar leker sällan tillsammans detta gör att de saknar ”kontext” och därför kan de inte leka tillsammans, de har inte förståelse för varandra. Skillnader uppstår med barnens uppväxt, Ju äldre de blir, desto större blir avståndet mellan könen.

Det finns nästan inget samspel mellan pojkar och flickor i den fria leken. Pojkar bygger gubbar och bilar för att köra eller krocka med dem, medan flickor bygger en säng till dockan eller ett häststall för att sköta och nata om hästarna. De tillhör olika kön och de saknar varandras kön kontext och därför kan de inte leka tillsammans. Flickor håller sig när vuxna för att få skydd, beröm eller för att inte bli tillsagda, medan pojkar får leka i fred.

Enligt Odelfors (2006) är det problematiskt att barnen väljer efter sociala stereotyper. Det kan leda till begränsningar av barnens erfarenheter och lärande och påverka flickor och pojkars formning av framtiden. Detta instämmer jag och arbetet med jämställdhet bör fortsätta och vara mer praktiskt i förskolan och skola.

Jämställdhet i praktiken stämmer inte riktigt med läroplanens krav och regerings åtgärder på att motverka de traditionella könsrollerna, men det är något positivt att vara på första steget mot målet . Första steget som är pedagogernas medvetenhet om att det finns ett problem och de har ett uppdrag från skolverket att arbeta aktivt för att nå den avskedade målet en jämställdhet förskolan/skolan.

Normerna och värderingar har funnits under en lång process och kan inte ändras på ett ögonblick. Det kräver framför allt medvetande av forskollärare, myndigheterna och föräldrar om att de behandlar flickor och pojkar olika på grund av kön. Det är ett framsteg mot en ändring men tid, vilja och hårt arbetet krävs.

Förskollärarnas försök att väcka intresse hos flickor att få prova på nya erfarenheter och uppmuntra flickor att ta plats kontrar verkligheten. Flickor blir tillsagda och att de ska sitta och göra något istället för att gå omkring och prata. Att ta bort dockor från lekmaterial hindrade inte flickor från att leka familj med andra lekmaterial som t.ex. hästar.

7. Sammanfattning

Syfte med den här undersökningen var att belysa om hur lekkulturen ser ut i förskoleklassen och de skillnaderna i pojkars och flickors lek. Även att få kunskaper om hur pojkar och flickor använder lekmaterial. Lekkulturen från de två förskoleklasserna skiljer sig inte mycket från varandra. Bordsaktiviteterna var avsedda för flickorna och konstruktionslek var avsedd för pojkarna. Resultatet visade att pojkar är ”in action” och flickor leker relationer. Flickor och pojkar använder samma lekmaterial i olika lekar t.ex. pojkar leker en tävling med kulor, medan flickor leker affär med kulor.

Undersökning i förskoleklassen bevisade att de traditionella könsrollerna var ständigt kvar. Flickor föredrog att sitta tyst, småpratade om de var bästisar, målade vid bordet, pärlade, lekte affär och familjlekar, medan pojkar byggde, bråkade, krigade, tävlade och spelade fotboll. Det som var viktigt för pojkar att leka och att lekkamraten skulle vara från samma kön. Medan flickor, särskilt utomhus, spenderade mycket tid på att välja lekkamrater. De hade hårda krav på sitt eget kön. Utseende, status, kläder och till och med frisyren var avgörande för vem ska vara med och vem ska bli utesluten. I inomhusleken ägnade flickorna sig åt bordsaktiviteter eller familjlekar om det fanns en möjlighet till det. Pojkar var dominanta i både inomhus och utomhus aktiviteter. De bullrade och sprang i närvaron och frånvaron av förskollärare. De var engagerade i sin lek och uteslöt ofta flickor, medan flickor uteslöt oftare flickor.

Pojkar och flickor vistades sällan i samma lekrum, lekmattan, men de valde samma lekmaterial. De använde samma lekmaterial i olika lekar och ingen samtal eller samspel förekom mellan dem. Pojkar byggde gubbar och bilar för att köra eller krocka med dem, medan flickor byggde en säng till dockan eller ett häststall för att sköta och nata om hästarna. De tillhör olika kön och de saknar varandras kön kontext och därför de kan inte leka tillsammans. Flickor håller sig nära vuxna för att få skydd, beröm eller för att inte bli tillsagda, medan pojkar får leka i fred.

Jämställdhet i praktiken stämmer inte riktigt med läroplanens krav och regerings åtgärder på att motverka de traditionella könsrollerna, men det är något positivt att vara på första steget mot målet. Första steget var förskollärares medvetande om att det finns ett problem och de har ett uppdrag från skolverket att arbeta aktivt för att nå det avsedda målet mot en jämställd förskola/skola.

Normerna och värderingar har funnits under en lång process och kan inte ändras på ett ögonblick. Det kräver framför allt medvetande av förskollärare och föräldrar om att de behandlar flickor och pojkar olika på grund av kön. Och det är ett framsteg mot en förändring. Tid, vilja och hårt arbetet krävs.

8. Fortsatt Forskning

Som fortsatt forskning inom detta område kan det vara intressant att göra den här undersökningen i förskola och jämför med förskoleklassen. Och den här gången ur ett genus och kulturell perspektiv. Att utveckla den här undersökningen med mera metoder, som t.ex. observation och komplettera med intervju med förskollärare och barn.

9. Referenslista

- Davies, Bronwyn(2003). Hur flickor och pojkar gör kön. Stockholm: Liber AB
- Denscombe, Martyn (2009). Forskningshandboken, för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaparna. Studentlitteratur: Lund.
- Franck, Olof (Red) (2007). Genusperspektiv i skolan, om kön, kärlek och makt. Student litteratur: Pozcal, Poland.
- Forsberg, Ulla (1998). Jämställdhetspedagogik, en sammanställning av aktionsforskningsprojekt. Stockholm: Liber.
- Eidevald, Christian (2009). Det finns inga tjejbestämmare- att förstå kön position i förskolans vardagsrutiner och lek: Jönköpings universitet: Tryckaren AB, Dissertation No.4.
- Einstein, Albert (2013). Tidigare forskning och avhandlings utgångspunkter: Del 2. Olika perspektiv inom genus. Forkning.se
- Henkel, Kristina(2006). En jämställd förskola, teori och praktik. Falun. Scanbook AB.
- Isaksson, Emelie & Nordberg Lingren, Sara(2012). Kommuners hjälp för barn med språkstörning. Examensarbete 2012. Inspiration för instruktioner idéer och några ordval.
- Johansson, Emma & Sofic, Jasmina(2009). Barnens lek utomhus- med naturmaterial i fokus. Examensarbete ht 2009. Instruktioner, ord val och några inspirationer.
- Johansson, Eva (2007). Etiska överenskommelser i förskolans världar. Göteborg Universitet.
- Kärrby, Gunni (1987). Könskillnader och pedagogisk miljö i förskolan. Rapport nr 1987:02, Institutionen för pedagogik. Göteborgs universitet.
- Läraryrket (2008, 2011). Lärarnas handbok, läroplaner, skollag, yrkesetiska principer, FN:s Barnkonvention. Studentlitteratur, Lund.
- Löfdahl, Annica (2004). Förskolans gemensamma lekar, mening och innehåll. Studentlitteratur, lund.
- Marie Fanger, Zusanne, Ann Frankel & Hazen, Nancy(2012). Peer Exclusion in Children´s Play: Naturalistic Observations in a Playgrund Setting. Merrill- Palmer Quarterly, April 2012, Vol.58, No 2, 224-254.

Odelfors, Birgitta(1998). Förskolan i ett könsperspektiv, Att göra sig hörd och sedd. Studentlitteratur, Lund.

Olofsson, Birgitta, Knutsdotter(1987). Lek för livet. En litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek. Stockholm, HLS förlag.

Olofsson, Birgitta, Knutsdotter (2003). I lekens värld. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva(2007). ”Att lära är nästan som att leka”, Lek och lärande i förskola och skola. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansen, Eva (2006). Lek och läroplan, Möten mellan barn Och lärare i förskola och skola. Göteborgs Universitet.

Rubinstein Reich, Lena& Wesén, Bodil (1986). Observera mera!. Studentlitteratur, Lund.

Skolverket (2011). Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmen Lgp11.

Skolverket(2011). Läroplanen för förskolan Lpfö 98, reviderad 2010.

Steenberg, Anna (1997). Flickor och pojkar i samma skola. Kalmar: Ekelund.

Svaleryd, Kajsa (2002). Genuspedagogik, en tanke- och handlingsbok för arbete med barn och unga. Stockholm. Liber AB.

Thuren, Britt- Marie(2003). Genusforskning- frågor, villkor och utmaningar. Vetenskapsrådet, Stockholm: Ord& form AB

Ärlemalm- Hagser (2010) Gender choregraphy and micro-structures-early childhood professionals` understanding of gender roles and gender patterns in outdoor play and learning, European Early Childhood Education Reserch Jounal, august 2013, 515-525.

SOU(2006:75). Den könade förskolan.

SOU(2006: 75) Jämställdhet i förskolan, Om betydelsen av jämställdhet och genus i förskolans pedagogiska arbete. Edita Sverige AB. Stockholm.

Vetenskapsrådet (1990). Forskningsetiska principer, inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Elanders Gotab.

Westin, Charles (red) (1978). Pedagogisk observation, en introduktion. Stockholm, Norstedts.

Bengts, Marie (2013) Inte klurigare än teknik. Special pedagogik tidskrift. Förskolan 2013, häfte 6, sidan 28-29.

Elektroniska källor

<http://www.jämställdhetskola.se/vad-ar-jämställdhet/definitioner.shtml>

<http://www.Jämställdhetskola.se/vad-ar-jämställdhet/genus-genusteori.shtml>

<http://www.Jämställdhetskola.se/vad-ar-jämställdhet/styrdokument.shtml>

<http://www.vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid>

10. Bilagor

Bilaga 1

1. Observationsprotokoll över målinriktad lek i samlingsalen

Datum: 2013-08-29

Ålder 5-6 år (förskoleklass)

Antal pojkar 7

Antal flickor 27

Två pedagoger

Observationen började kl 8:00 på morgonen. Momentet hölls i 1 time och 20 minuter och det kallas för ”elevens sval” och detta moment syftar till att ge flickor och pojkar tillfälligt att prova och få leka med olika leksaker. Platsen var en stor samlingsal och halen utanför samlingsalen. Halen var möblerad med två stora bord och en soffa. På den ena borden stod pärlor, pärlplattor och tråd. På det andra bordet stod målarfärg, pennor och ritpapper. I den stora samlingsalen har pedagogerna lagt tre lådor en med lego, en med klicks och en med kapla-stavar. Barnen satte sig i en ring och efter uppropet blev de tillfrågade var och en om vad de ville leka med. De skulle gå fram till det de har valt. Snart var alla barn på den utvalda lekplatsen. Flickor delade sig till två grupper och satte sig runt om bordsaktiviteter, förutom en som hade en långklänning på sig och en duk på huvudet. Hon satte sig på mattan bredvid en pojke och lekte med lego. Tre pojkar började bygga med kapla-stavar och de tre andra var på scenen och byggde med klicks. Flickor på målarbordet var ”bästisar”, jag hörde dem små pratar om hur de är bästisar med varandra, på det andra bordet med pärlor satte sig de andra flickor, de var ganska tysta eller små pratade och viskade två och två.

Aktiviteter fortsatte och produktionen började synas. Jag satt mig nära lego byggare, en flicka och en pojke. Det var inget samtal mellan dem. Flickan plockade den enda lego biten som föreställde en ”legogumman” hon hade byggt en säng åt henne med lego bitarna och lekte med. Pojken bredvid hade byggt en bil och körde fram och tillbaka och lät som om det är en kör in i ett träsk. Flickan plockade alla hästar från lådan och sorterade de i rad efter stoleken på en stor platta som hon hade byggt och ”legogumman” var med på plattan.

Tre pojkar satte sig vid kapla-stavar. En pojke hade konstruerat en byggnad, medan de två andra pojkar hade byggt en hög torn och mätte sig med. De tre var engagerade i skratt och samtal om vad de har byggt och visade varandra och beundrade varandras verk. Pojkarna sprang i väg och tog ner skummadrassen och började hoppa på, men snart var tornen förstörd. Pojken som satte med flickan på mattan och byggd med lego gick rak fram till tornen och rasade ner den och snart var borta. En av pojkarna började jagade honom och den andra pojken satte och grät högt. Två flickor var snart på platsen och började trösta honom och hjälpte honom att bygga om den.

Pojkarna på scenen byggde kojor, rymdskeppar och flygplanen med klicks. När byggarbete var klar de började flyga dem i luften och krocka dem med varandra med skrik och sprang runt i rummet.

Pojken som rasade tornen kom tillbaka efter en stund och satt sig på sin platts på mattan igen och blev intresserad av vad flickan bredvid hade lekt med

Bilaga2

2. Observationsprotokoll över fri lek i skolgården, tema inriktade förskoleklassen.

Datum: 2013-09-02

Ålder 5-6 år (förskoleklass)

Antal flickor 19

Antal pojkar 6

Samma förskoleklass, mindre barn, som i första observationen, men tiden var kl.12. Förskoleklassen skulle vara ute på fritiden. En grupp flickor satte sig precis vid staketet och hade ritat linjer i sanden bredvid varandra och lekte affär. De köpte och sålde kulor t.ex. de kunde byta en stor kula med två små och så vidare. Pojkar och flickor kom fram och handlade. Men snart två pojkar startade ett bråk med varandra och sprang i väg. En flicka gick fram och skvallrade att pojken hade tagit hennes kula. Hon vågade inte skvallra verbalt, men försökte varna flickan genom att berätta med tecken språk.

Tre flickor var engagerade med att baka tårter och pajer och sedan sälja dem . En av flickor var mamma och de två andra var stora syster och lila syster. En flicka satte där bredvid i sandlådan och frågade om hon fick vara med. Hon fick ingen tydligt svar, men blev ignorerad av mamman och systrarna. Flicka frågade om och om och i slutet började baka med sanden och låtsade var en dotter och att hon är med i leken . Hon ropade ”mamma! Mamma! Mamma!” många gånger utan att få ett svar.

I baksidan av skolgården var det två pojkar som hade pinnar och lekte krig och de gick upp och ner på en kulle och mellan buskarna. De var mycket engagerade i sin lek. Bakom kullen bredvid var det pojkar som hade byggt en bana och kastade kulan från toppen neråt och om kulan skulle träffa en grupp kulor i botten skulle de ta en från botten. Deras lek var full av skrek och konflikt om den hade träffat eller inte. En av de två pojkarna som försökte förstöra för flickor kom fram och frågade om han fick vara med. Han fick direkt ett nej eftersom han inte hade tillräckligt med kulor. Pojken som blev avvisad från kulpannan var snart i fotbollsplanen och började spela fotboll med äldre pojkar.

Bilaga 3

3. Observationsprotokoll över leken som inlärnings metod i klassrummet(Montessori pedagogik inriktad förskoleklass)

Datum: 2013-09-06

Ålder 5-6(förskoleklass)

Antal flickor 10

Antal pojkar 12

Tre pedagoger

Miljö i den här förskoleklassen är mer liknande förskolans miljö än förskoleklass. Rummet är stort och är möblerad i olika vrår och två bord . Eftersom klassen är Montessoripedagogik inriktad klass är lek möjligheten stort. Det finns mycket lekmaterial i rummet att välja på. Att träna bokstäver, siffror, former, klicks, schack, pussel, lego, och bordsaktiviteter. Momentet börja med en samling och efter upprop barnen bara fram och valde vem de vill leka med och vad. Det fanns två flickor i klassen som hade en persona som språkstöd . Personalen satte sig med de två flickorna på ett bord. Två andra flickor följde med och satte sig bredvid eftersom de hade samma modersmål. De började rita och småprata på sitt modersmål.

En flicka med en duk på huvudet satte sig där vid ett av skåpen och titta på de andra. Snart var förskollärare där och tog med henne och började sortera matematiska stavar. En flicka och en pojke gick in till legorummet. Två pojkar satte sig på ett bord och lekte med matematiska former. En flicka hade på sig en Batmans dräkt satte med en pojke och spelade schack. En pojke satt ensam och tränade på att rita siffror i sanden på en bricka. Två pojkar var i klicks vrå och byggde. Två pojkar satte på mattan och körde race med bilar. Två pojkar var i ständig rörelse här och dit, i klassrummet och halen eller satte sig på soffan när de blev tillsagda och snart upp igen.

Jag blev intresserad av leken som pågår i legorummet. Flickan och pojken satte där utan samtal och det var helt tyst i rummet. Pojken hade byggt en traktör och några gubbar, medan flickan hade byggt ett stall och kläde på hästarna och sedan sorterade dem i stallen.

Pojkarna som höll på med klicks började bullra och springa i vrån. De hade byggt klar och det var dags att leka med . De hade byggt två stora bussar och de hade detta samtal under leken;

1:a Jag ska krossa din vanliga krigsbuss med min flygande, krigsskepp!

2:a Nej, min vanliga krigsbuss kommer och krossa ditt flygande krigsskepp!

De höll på länge och krockade dem i luften, på kuddarna och på mattan med skrik och hotande röst. Bordet bredvid blev smittad av deras buller och börjad och beta sig på liknande sätt. De kastade det matematiska materialet från bordet ner på golvet med skratt och skrek när bitarna träffas på golvet och låter. Snart var pojken som spelade schack med flicka var på plats och deltog med. Flickan följde efter och började klättra på bordet med sin svarta Batmans dräkt och vill vara med, men hon blev avvisad av pojkarna. Hon vägrade gå och försökte ändå vara med. Observationen avslutade med pedagogen som avbröt bullret och sa: ”Nu få det räcka!”.

Bilaga 4

4. Observationsprotokoll över målinriktad lek i samlingsalen

Datum: 2013-09-13

Ålder 5-6 år (förskoleklass)

Antal pojkar 7

Antal flickor 18

Två pedagoger

Observationen började kl.8 på en fredag i det momentet som kallas för ”elevens val”, genus inriktad pedagogik. I den stora samlingsalen satte sig barnen och förskollärare på en stor matta och efter uppropen fick barnen gå och välja vad de vill leka med och med vem. Den här gången på ett annorlunda sätt från förra observationen(observation 1) i samma barngrupp. Barnen blev inte tillfrågade var och en om vad de vill leka med. Det var bara att gå och välja något att leka med.

Det var också lite ändring i lekmaterialen. De gamla, bordsaktiviteter, lego och clicks, var kvar och förskollärare hade tillagt bilar och en låda med bara hästar av olika storlekar.

Barnen hamnade snart på de platser som de vill vara i. Bordsaktiviteter var inte särskilt populär som förra gången eftersom flickorna föredrog att välja leka med hästarna istället, men de red inte med hästarna. Snart var de delade till två olika grupper. En grupp flickor gick under trappan med fyra hästar och började leka familjleken pappa- mamma- ungen. Flickorna var i ständigt samtal om hästfamiljen. Den andra gruppen tog över hela hästlådan och började sortera dem i storlek pappan och mamman var bredvid varandra och alla ungar bredvid runt om lådan.

Tre pojkar byggde med kapla- stavar, men snart var de sprida i hela rummet. En tog några stavar och började kasta de på taket, så de kunde träffa eller gå genom luftkonditioneringen, som hängdes i på taket.

Den andra pojken var upptagen med att forska de tekniska instrumenten i rummet, högtalaren, pianot, bandspelare och till med sladden. Förskollärare kom i slutet och avbröt pojkarna och tog med dem och började stimulera dem att fortsätta att bygga med kapla-staver. Snart blev två flickor intresserade av byggarbetet och lämnade hästarna och gick fram och deltog utan att behöva fråga. De utnyttjade förskollärares närvaro med i leken.

De andra flickor som lekte med hästar gick och satte sig runt om borden och började pärla eller rita. En flicka med lång klänning och en duk på huvudet var ensam under hela momentet hon gick fram och tillbaka till borden, men aldrig satte sig på någon stol. I slutet började hon städa efter pojkarna, som körde race med bilar på mattan bredvid aktivitetsborden. De var snart borta utan att ens städa efter sig och flickan var där och samlade alla bilar i lådan. Hon blev glad när förskollärare berömde henne och hur duktig hon är på att städa. Hon kom tillbaka till pärlbordet och satte sig den här gången, men blev avvisad av de andra flickorna. De inte bara ignorerade henne, men gav henne konstiga blickar och hon drog sig direkt tillbaka och sa till sig själv att det var ett misstag. Hon är inte välkommen där och hon var igen på jakt efter att städa efter de andra.

Bilaga 5

Figur(1) Sköterskan och hästfamiljen.

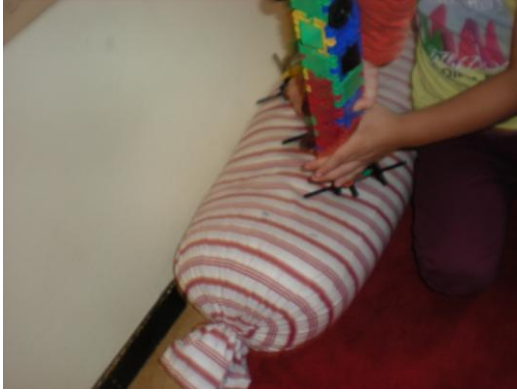

Figur(2) Gubben som kör traktör.

Figur (3) Hästfamiljen, pappa, mamma och "ungar", enligt barnen.

Bilaga 6

Figur (4) Krig

Figur (5) Häststall

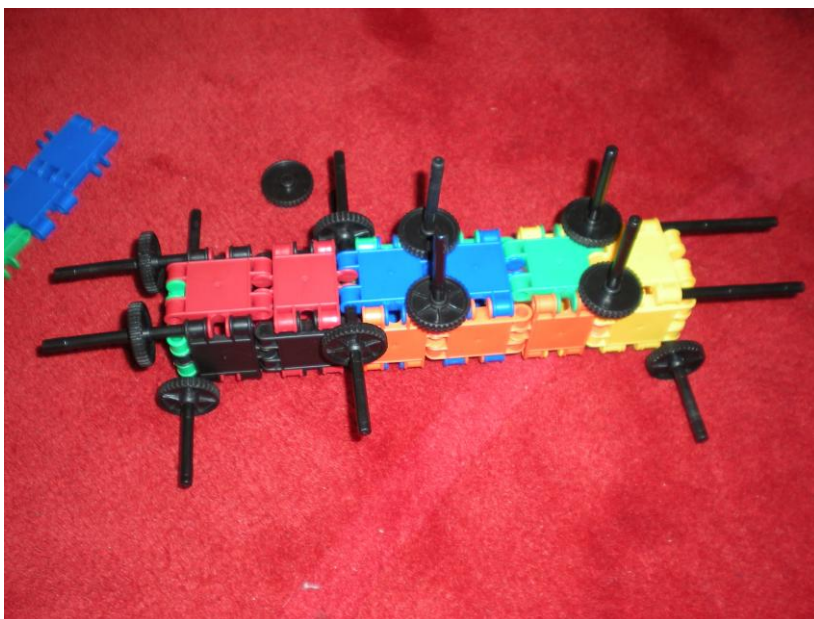

Figur(6) Pappa och mamma i hästfamiljen.

Bilaga 7

Figur (7) Två pojkar kör race med bilar

Figur (8) Den flygande, krigs, rymdskeppsbus

Bilaga 8

Information till Föräldrar/vårdenshavare

Föräldrarna i klasserna blev inte informerade om undersökningen eftersom alla barn i detta skolan har ett dokument som kallas för ”Elevens kort” och i detta dokument har föräldrarna redan gett samtycke/ förneka till att barnen får vara med i studier och medier. Alla barn i studien är tillåtna att vara med i studier och medier.

Gävle den 3/4-14

Dalal Mahme [REDACTED]
[REDACTED]. I sitt examensarbete har hon observationer som hon gjort på elever
i skolan, dessa observationer vill hon få tillåtelse att publicera. Skolan har redan fått tillåtelse av
föräldrarna att deras barn får delta. [REDACTED]
också detta.

Vänligen

[REDACTED]
försköllärande [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
biträdande rektor
[REDACTED]